

290: Oy Vermek Kati Meselelerden Midir?

Tarık Ebu Abdullah

8 Ağu, 2017

<https://ilimvecihat.com>

SORU

Selamun aleykum hocam, oy meselesi dalaleti kati midir? Değilse bunun delili nedir? Bir kardeşimiz bunun delilini istiyor ve bir meselenin kati olup olmadığını nasıl anlarız?

CEVAP

Aleykum selam ve rahmetullahi ve berekatuhû. Hamd âlemlerin rabbi olan Allah'a, salât ve selam efendimiz Rasûlullah'a, ehli beytine, ashabına ve yolunu takip eden mü'minlere olsun.

Muhterem kardeşim Zulkarneyn, "oy meselesi delaleti kati midir?" sorunu "oy vermenin hükmü şeriatımızda katiyet ile beyan edilmiş midir?" şeklinde anladım.

Dinde kati mesele en basit tarifiyle sübutu kati olan ve delaleti kati olan şeklinde tarif edebiliriz. Buna göre "kati mesele" söz konusu olan mevzunun bir: senedi itibariyle ve iki: lafızların medlulünün vuzuhu itibariyle ihtimal veya şek bulunmayan delil(ler)le yakinen sabit olan mesele demektir.

Senedi itibariyle kati olan delil, ittifak ile Kur'an ve mütevatir sünnettir. Sahih ehad hadis de ulemanın ekserine göre karineler eşliğinde kati delil olabilir.

Delaleti itibariyle kati olan delil, lafzın delalet ettiği mana başka mana ihtimalleri taşımayan sarih lafızlarla gelen delildir. Buna ulemanın ekseri nass der.

Sened veya delalet itibariyle kati olmayan delil zannidir, yani sübutunda ve(ya) delaletinde ihtimallidir. Birden fazla mana ihtimalleri içermekle beraber racih bir manaya delalet eden lafızlara ulemanın ekseri zahir der.

İmam eş-Şafii (*rahimehullah*) şöyle diyor: "İlim ikidir. Yaygın olan ve herkesin bildiği ilim: Bu, aklını kaybetmiş olan müstesna, baliğ olanın cahil olması mümkün olmayan ilimdir. Beş vakit namaz gibi ve Allah'ın insanlara ramazan ayında oruç tutmayı emretmiş olması gibi ve gücü yettiği halde haç etmesi gibi ve mallarının zekâtını vermesi gibi ve zinayı, katli, hırsızlığı, içkiyi ve buna benzer şeyleri haram kılmış olması gibi. Allah-u Teâlâ kullarını bu gibi şeyleri bilmekle ve canlarından ve mallarından vermekle mükellef kıldığı gibi haram kıldığı şeylerden ellerini çekmekle de mükellef kılmıştır. Bu bilgiler Allah'ın kitabında kelimesiyle yazılı olan ve İslam ehlinin genelinde malum olan, avamın avamdan naklettiği, Rasûlallah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'den hikâye ettikleri bilgiler sınıfındandır. Bu bilgileri aktarmayı inkâr etmedikleri

gibi üzerlerine vacip olduklarını da inkâr etmezler. Ayrıca bu ilim, bildirilmesinde hata olması mümkün olmayan ve tevile açık olmayan ilimdir. Ayrıca bu tür ilimde tartışma da caiz olmaz.”

Devamında kendisine “ve ikincisi nedir?” diye sorulduğunda (İmam eş-Şafii *(rahimehullah)*) şöyle diyor: “Kulların ara sıra işledikleri farzların teferruatı, hüküm vs. olup yaygın olmayan, hakkında Kitab’tan nass bulunmayan ve ekserinde sünnetten de nass bulunmayan, hakkında sünnetten bir şey var olsa da, bu umumen bilinen bir haber değil de ancak hususen bilinen bir haber olandır. Ayrıca tevile açık ve kıyas yoluyla ulaşılabilir olacaktır.”

İmam eş-Şafii *(rahimehullah)* bu sözünde bir meselenin kati olduğunu nasıl anlarız soruna cevap vardır: “Bu bilgiler Allah’ın kitabında kelimesiyle yazılı olan” yani sened cihetiyle kati olan ve “bildirilmesinde hata olması mümkün olmayan ve tevile açık olmayan ilimdir” yani delalet cihetinden kati olan. Zanni ilim de “Kitab’tan nass bulunmayan ve ekserinde sünnetten de nass bulunmayan. Hakkında sünnetten bir şey var olsa da, bu umumen bilinen bir haber değil de ancak hususen bilinen bir haber olur” yani sened cihetinden zanni olan ve “ayrıca tevile açık ve kıyas yoluyla ulaşılabilir olacaktır” yani delalet yönüyle zanni olan.

Şu halde dinde kati mesele Kuran’da veya mütevatir sünnette veya karine eşliğinde sahih ehad hadiste sarîh ve mana ihtimallerine yer vermeyen lafızlarla beyan edilmiş meseledir. Bu meseleleri izah etmek için İmam eş-Şafii *(rahimehullah)* şöyle örnek getiriyor: “Bu bilgiler Allah’ın kitabında kelimesiyle yazılı olan ve İslam ehlinin genelinde malum olan, avamın avamdan naklettiği, Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*’den hikâye ettikleri bilgiler sınıfındandır. Bu bilgileri aktarmayı inkâr etmedikleri gibi üzerlerine vacip olduklarını da inkâr etmezler. Ayrıca bu ilim, bildirilmesinde hata olması mümkün olmayan ve tevile açık olmayan ilimdir. Ayrıca bu tür ilimde tartışma da caiz olmaz.”

Demokratik sistemlerde oy verme hükmünün dinimizde hangi derecede beyan edildiğine gelince, şüphesiz doğru olan kati surette beyan edilmemiş olmasıdır. Zira ne Kuran’da ve ne de mütevatir sünnette ve ne de sahih mütevatir altı sünnette oy verme mevzuu konu edilmemiştir. Oy vermenin hükmüyle alakalı eskilerden bir kati icma nakli de gelmemiştir. Bırak kati icmayı, icma nakli gelmemiştir. Ve bırak icma naklini ulemadan bu konuda görüş dahi gelmemiştir.

Bunun için oy vermenin hükmü istinbat edilmeye muhtaçtır. Yani hükmün oy vermek ile doğrudan alakalı olmayan nasslardan açığa çıkarılmasına

muhtaçtır. Bu durum zaten kendi başına oy verme hükmünün kati surette beyan edilmediğini ifade etmektedir.

Oy vermenin hükmü istihraç edilen nasslardan bazıları şunlardır:

Allah (celle ve âlâ) şöyle buyuruyor:

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ

“Yoksa onların, Allah'ın dinde izin vermediği şeyi kendilerine meşru kılacak ortakları mı vardır?”

Bu ayet ile Allah (celle ve âlâ)'nın rububiyetinden olan ve Ona mahsus olan hüküm koyma yetkisini Ondan başkası veya Onunla beraber başkası için de ispat etmenin hükmü dinden çıkararak şirk olduğu ve failinin müşrik olduğu kati surette sabittir.

Lakin demokratik seçim sistemlerine dayalı oy kullanma eylemi bu ayetin hüküm delaletine dâhil midir ve eğer dâhil ise mücerret oy kullanma eylemi ile kişi Allah'tan başkası için hüküm koyma yetkisini zorunlu olarak ispat etmiş olur mu? Bu ihtimallidir.

Allah (celle celeluhu) şöyle buyuruyor:

وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

“Ve kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.”

Bu ayette Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyene küfür nispeti katidir. Lakin Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyene oy veren bu ayetin hüküm delaletine dâhil midir ve kişi oy vermiş olmasıyla Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyi bu hususta zorunlu olarak tasvip etmiş ve desteklemiş olmuş olur mu? Bu ihtimallidir. Ve Allah (celle ve âlâ) şöyle buyuruyor:

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

“Onlar, Allah'tan başka bilginlerini (hahamlarını) ve rahiplerini kendilerine Rab edindiler, Meryem oğlu Mesih'i de. Oysa onlar bir olan Allah'a ibadet etmekle emrolunmuşlardı. Allah'tan başka hiçbir

ilah yoktur. O, müşriklerin ortak koştığı şeylerden münezzehtir.”

Bu ayet-i kerime bilginleri ve rahipleri Allah’tan başka rab edinmenin dinden çıkaran şirk ve failinin de müşrik olduğunu kati surette ifade ediyor. Bilginlerin kimliğini ve rab edinmenin mahiyetini de sünnet beyan ediyor. Adiy bin Hatim (*radiyallahu anhu*)’nun kıssasında Rasûlallah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) boynunda haççı görünce bu ayeti okudu. Adiy (*radiyallahu anhu*) “Biz onlara ibadet etmezdik ki” deyince Rasûlallah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) **“Onlar Allah’ın helal kıldığını haram kıldıklarında sizde onu haram görmez miydiniz? Ve Allah’ın haram kıldığını helal kıldıklarında sizde onu helal görmez miydiniz?”** buyurdu. Adiy bin Hatim “elbette” deyince **“işte bu onların ibadetleridir”** demiştir. İmam Taberani (*rahimehullah*)’ın rivayetinde böyle gelmiştir. Beyhaki (*rahimehullah*)’ın rivayetinde **“işte bu onların onlara ibadetidir”** olarak gelmiştir.

Lakin birincisi ayet-i kerimeye bu manayı veren ve dolayısıyla oy verme meselesinde istidlale elverişli yapan bu hadis mütevatir değildir. Bilakis sahih olması yönünde tartışmalar vardır. İmam Tirmizi ve İmam ibni Teymiyye (*rahimehumallah*) Adiy hadisi için hasen derler. Hasen hadisin katiyet ifade etmediğini izah etmeye hacet dahi yoktur.

Ve ikincisi oy vermenin zorunlu olarak haramın helal kılınmasında ve helalin haram kılınmasında, yani teşride tasvibi ve tabi olmayı gerektirir mi? Bu ihtimallidir.

Dolayısıyla gördüğün gibi değerli kardeşim, oy vermenin hükmü şeriatta kati surette beyan edilmemiştir. Bunun için kati meselelerden değildir ve dinde zarureten bilinmesi gereken meselelerden de değildir ve dinin aslından da değildir.

Bitirmeden evvel bir tembih:

Bu cevabın konusu oy vermenin hükmü değildir. Bu cevabın konusu oy vermenin hükmü dinimizde kati surette beyan edilmiş olup olmayışdır. Bunu da dikkatine sunarım.

Allah’a hamd ve Rasûlü Muhammed’e salât ve selam olsun. Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd etmektir.